

Niels Gyrestings tale for Robert Jensen i Mindelunden den 24. juli 2024

Mange tak for invitationen til at tale her i Mindelunden i Ryvangen til bestyrelsen for den lokale forening på Stevns, kaldet -B17 - som har stået for at rejse en mindesten ved Tåstrup på Stevns for en amerikanske flybesætning og dens redningsmænd.

Stenen blev afsløret den 11. april i år på det sted, og på den dato, hvor maskinen nødlandede for 80 år siden.

Nødlandingen på Stevns 11. april 1944 er historien om den eneste kendte flybesætning på et B-17 fly, der efter en nødlanding, kom samlet ud af fjendtligt territorium under 2. verdenskrig.

(B-17 Crash Stevns: [Forside - B-17 Crash Stevns \(b17crash.com\)](https://www.b17crash.com))

En kæde af hændelser foretaget af modige lokale stevnsboere og modstandsfolk, førte til de 10 besætningsmedlemmers redning.

Efter nødlandingen sørgede de lokale landmænd for, at flyverne hurtigst muligt blev skjult i en granplantage på Myrekærs mark.

Omkring midnat hentede Henning Brammer de 10 flyvere på Myrekær og kørte dem til Sømandshjemmet i Fakse Ladeplads.

Der går bud til København, og Robert Jensen tog til sømandshjemmet og fik kontakt til vognmand Børge Nielsen, der næste dag fik dem til København, gemt i et læs hø.

Flyverne, kaldet ”hølæsset”, holdes skjult tre dage i København, mens Robert Jensen planlagde deres videre flugt over Øresund.

Og den 15. april 1944 sejlede fiskeskipper Bernhardt Nielsen alle 10 flyvere til friheden i Sverige.

På 80-års dagen for nødlandingen blev mindestenen for den amerikanske besætning og dens redningsmænd afsløret, hvor nødlandingen fandt sted; Bækkemosevej 11A, Tåstrup, 4672 Klippinge.

Foreningen B17 har yderligere arrangeret begivenheden i dag, hvor vi mindes Robert Jensen, hvis jordiske rester er begravet her i Mindelunden i det store gravfelt.

Man kan på et foto i Frihedsmuseets fotoarkiv på Internettet se, at der i eftersommeren 1945 blev lagt en stor krans her på Robert Jensens grav. Kransen var fra de 10 amerikanske flyvere, der på den måde hyldede og mindes Robert Jensens indsats. Og han har fortjent at blive hyldet og mindet.

Hvem var Robert Jensen?

Robert Jensen var født den 15. august år 1900 i København og han var således 43 år gammel, da han og de andre modstandsfolk hjalp de 10 amerikanske flyvere til Sverige.

Han var i december 1922 blevet gift med Anna Kirstine Elisabeth Sørensen, og de havde to døtre, der hhv. er født i november 1927 og i oktober 1932.

Robert Jensen også kaldet ”Tom” var under Besættelsen grosserer og havde, sammen med sin kompagnon Werner Gyberg radiofirmaet „Gyberg & Jensen“ på Vesterbrogade 30.

De søgte tidligt kontakt med modstandsvillige kredse, og ved et tilfælde kom de i kontakt med og hjalp de første faldskærmsfolk fra SIS (Secret Intelligence Service), Thomas Sneum og Sigfred Christoffersen, som var nedkastet i Danmark i september 1941.

De to kompagnoner blev inddraget i illegalt bladarbejde sammen med Kaj Holbech, der var tilknyttet det illegale blad: De frie Danske, der startede i december 1941 og derefter udkom mådeligt i større og større oplag.

De havde et stort kontaktnet til centrale personer i den tidlige modstandskamp.

I Frihedsmuseets fotoarkiv på Internettet findes et festligt foto, hvor Gyberg & Jensen blandt andet ses sammen med Peter de Hemmer Gudme, Roland Olsen og Ole Chiewitz. Alle personer, der på forskellig vis gjorde en stor indsats i modstandskampen.

Herigennem havde de også forbindelse med nogle af de første nedkastede faldskærmsfolk fra den britiske SOE-organisation. (Special Operations Executive), der skulle sætte gang i sabotage mv. bag tyskernes linjer i de besatte lande.

SOE-organisationen havde fra december 1940 en britisk statsborger, med danske forældre, Albert Edward Christensen, placeret som britisk vicekonsul i Göteborg og han styrede derfra, frem til Befrielsen i 1945, et stort kontaktnet i Danmark med skibskontakt fra flere havne i Sverige til Stevns og København og flere byer i Jylland. Det var blandt andet herfra Christmas Møller i maj 1942 blev hjulpet til England.

„Gyberg & Jensen“ blev i starten af 1943 postkontor for SOEs netværk og derfra blev der med fiskerbåde sendt flygtninge, illegale blade og efterretninger til Göteborg og her modtog man tryksager, fotos og breve fra SOE til videresendelse til de danske illegale blade og forskellige personer i modstandsbevægelsen.

”Tom” skrev også artikler til ugeavisen: ”Frit Danmark”, der udkom på dansk i London.

I sommeren 1943 deltog Gyberg og Robert Jensen i Roland Olsens initiativ om at etablere en fælles illegal ledelse, kaldet: Det danske Fællesråd. Fællesrådet fik ingen lang levetid, da de fleste medlemmer flygtede til Sverige efter begivenhederne 29. august 1943.

Også Gyberg fandt det sikrest at flygte til Sverige, hvor han i starten fik arbejde som assistent på det danske konsulat i Göteborg. Herfra kunne han fortsætte sit samarbejde med SOE-chefen i Göteborg og deltage i arbejdet med de illegale ruter fra og til Sverige.

I forbindelse med Gybergs flugt kom Robert Jensen og Gyberg i forbindelse med redaktør Leif B. Hendil fra Ekstra Bladet, der havde oprettet en af de første flugtruter mellem Danmark og Sverige. Da jødetransporterne for alvor tog til, måtte Hendil selv tage til Sverige.

”Tom” blev senere en central skikkelse inden for organisationen: Dansk-Svensk Flygtningetjeneste, der blev oprettet i oktober/november 1943, med hovedkvarter i Malmø og med Hendil som leder.

”Tom” arbejdede således for dem - samtidig med, at han fortsatte sit arbejde for SOE med kontakten til Göteborg. SOE havde her deres eget kontaktnet og deres egne skibe til transport af flygtninge og transport af propagandamateriale, breve, fotos, våben og sprængstoffer mv.

Robert Jensen fik således overdraget afskibningsarbejdet i Dansk-Svensk Flygtningetjeneste fra Danmark.

Der arbejdedes med et dansk bemannet svensk skib „Julius“ og i begyndelsen mest fra Sydøstsjælland.

Efterhånden voksede antallet af indsatte skibe, hvoraf ét, en stenfiskerbåd ved navn „Rømø“ på 30 tons, udstyret med et hemmeligt rum til 16-17 personer, ejedes af den danske side i arbejdet.

Organisationen, der i begyndelsen mest opererede fra Rødvig, senere i lige så høj grad fra andre havne, havde efterhånden en stor kapacitet med transport af ca. 30 personer om ugen tillige med store mængder post.

Arbejdet lededes i begyndelsen fra Robert Jensens forretningsadresse på Vesterbrogade, senere, da ”Julius“ den 11. december 1943 blev opbragt af tyskerne ud for Stevns, blev det styret fra stueetagen på Forchhammersvej 7, hvor der på navneskiltet stod: Agenturfirmaet Jensen & Co.

Der findes en del af de breve, som Robert Jensen alias ”Tom” skrev til den ledende SOE-mand i Göteborg, konsul Christensen, og jeg vil her citere lidt fra dem. Man kan næsten fornemme, at ”Tom” forudså sin skæbne:

September 1943: ”Hermed sendes forskelligt stof, som jeg venligst beder Dem placere de rigtige steder.

Det er ikke videre morsomt at være i København for tiden. Om natten høres hvinende bilbremses, lange militærstøvler der tramper af sted. Det er natlige arrestationer der foregår.

Jeg glæder mig til at se Dem i København når dette er overstået.

Hvis De har nogle fyldepenne – De ved – er der flere der har brug for dem.”

17. marts 1944: ”Tak for Deres brev og for Deres smukke tanke med cigarerne og koffeinen. Begge dele tiltrængtes hårdt i denne anspændte tid.”

Alt hvad De har tilsendt mig af de forskellige propagandaer er blevet distribueret af pålidelige mennesker og har utvivlsomt gjort deres nytte. Det er mit indtryk nu, at markedet er mættet og risikoen ikke mere står i forhold til nytten.”

19. maj 1944: ”Alt det gode stof modtaget og leveret.

Tusinde tak for cigarerne. Jeg er dybt rørt. Når man er vant til at ryge hø i papemballager, er en sådan kasse velkommen.

Håber snart at kunne hilse på Dem under fredeligere forhold.

Her er temmelig uhyggeligt.”

Medens en række læger og indflydelsesrige personer direkte og indirekte støttede arbejdet, foregik selve afskibningen under Robert Jensens ledelse med en række unge mænd som „rejselidere“. Robert Jensen blev et centrum i informationstjenesten, og ved de mange tråde, der førte frem til afskibningscentralen, en centralt placeret person i modstandsarbejdet.

Desværre var der en af ”Toms“ medarbejdere, der havde et stort pengeforbrug og han stak organisationen til tyskerne.

På Forchhammersvej 7, stuen, opholdt sig den 24. juli 1944 Christian Ahlgreen-Petersen (der har givet en øjenvidneberetning om det skete), faldskærmsmanden Ole Geisler, assistent Sven Tronbjerg og Robert Jensen.

Lejligheden stormedes af det tyske sikkerhedspoliti. Det kom til ildkamp, hvor der blev skudt fra begge sider. Tronbjerg blev dræbt, og tyskerne kastede en håndgranat ind i lejligheden, der ifølge ”Information” fra dagen efter, dræbte Robert Jensen.

Det lykkedes faldskærmsmanden Ole Geisler at flygte, mens Christian Ahlgreen-Petersen såredes alvorligt under flugtforsøg, og blev taget til fange.

Det interne illegale nyhedsblad ”Information” skrev dagen efter, den 25. juli 1944, blandt andet:

”Her, til en snæver kreds, skal det siges, at Frihedsfronten med direktør Jensen har mistet en af sine allerdygtigste og modigste folk, en mand, som hundreder og atter hundreder af danskere i Sverige kan takke for deres liv, og en mand, som også på andre, vigtige områder bliver næsten umulig at erstatte. Gestapo har ledt efter ham i et års tid, uden at kende hans identitet.”

På et stort møde i Dansk-Svensk Flygtningetjeneste den 30. november 1945 deltog en af mine andre helte, Frode Jacobsen fra Danmarks Frihedsråd, og han sagde blandt andet i sin takketale:

”Gennem politikommissær Richard Hansen, der er til stede her i dag, takker jeg alle vore svenske hjælpere.

Denne hjælp kunde heller ikke ske uden tab af gode mænd. Jeg mindes først og fremmest ”Tom”.

Hans død var – måske bortset fra en nær personlig vens drab – det, der har gjort det største indtryk på mig af alle de dødsfald, jeg har oplevet under vort lands kamp. Jeg mindes ham som en af vort lands allersmukkeste skikkelser.”

Jeg vil slutte med at citere de sidste afsnit af et brev, som Robert Jensen alias ”Tom” skrev til den ledende SOE-mand i Göteborg, konsul Christensen, i september 1943 – lige efter

samlingsregeringen var gået af den 29. august. Måske det er skrevet med henblik på at skulle offentliggøres i "Frit Danmark" i London.

De fortæller de tanker, som Tom havde som modstandsmand:

"Strejker i Esbjerg, Odense, Aalborg og mange andre byer gjorde tyskerne desperate ---, men måske den vigtigste faktor for deres overtagelse af al magt i Danmark var den resterende hærs indstilling.

Tiden er ikke inde til detaljerede oplysninger, men én ting ved tyskerne – den danske soldat og den danske borger står fælles.

Vi er ikke et krigerfolk og har ikke i flere sekler ønsket at være det, men nu adskiller vort sind, i vort had mod tyskerne, sig ikke langt fra vore forfædres bersærkerang.

Disse tyske ignoranter der i kraft af maskingeværer og håndgranater føler sig kaldet til at være "overmennesker", har i deres lys sidste blafren villet vise verden, at Danmark kunde de i hvert fald knægte.

Disse mennesker troede, at de ved at nedkøre barnevogne med tanks, beskyde mennesker der sad i vinduerne med maskingeværer, true alt og alle med dødsstraf, at de derved kunde skræmme os vi ler alle af dem.

Måske mange blandt os må dø – i dag en ven, i morgen mig, men altid vil der være nok tilbage, der trodsigt siger: "Aldrig".

Vore vege viljer er blevet til massivt malm. Vi har kun et stædigt, men fast "Nej" til tyranni.

Den goodwill mange før havde for tyskerne, trods alt var de naboer, mange havde rejst i Tyskland, mange havde rejst godt – den goodwill er borte.

Tyskerne kan aldrig tåle at blive et herrefolk – og må aldrig blive det.

Danmark er i dag, og har været siden den 9.april 1940 – de allierede magters forbundsfælle.

Hvis I vidste hvor vi hungrer efter at høre Churchill sige: Danmark er blandt vore allierede stater – Danmark og Norge – brødrelande i lidelse og brødre i oprejsning.

Tom